

Agrīnie gadi un autisms

Lai būtu vieglāk veidot atsauces uz bērnu ar autismu, tekstā tiks lietots vārds bērns, kā arī vārds „viņš”, ietverot gan „viņš”, gan „viņa”.

Kas ir autisms?

Autisms ir traucējums mūža garumā, kas ietekmē veidu, kā persona komunicē un attiecas pret apkārtējiem cilvēkiem. Bērniem ar autismu ir grūtības izturēties pret apkārtējiem atbilstošā veidā. Viņu spēja veidot draudzību kopumā ir ierobežota, tāpat ierobežota ir arī viņu spēja saprast citu cilvēku emocionālās ekspresijas. Dažiem bērniem (bet ne visiem) ir arī mācīšanās traucējumi (Lielbritānijā ar mācīšanās traucējumiem tiek apzīmēti arī garīgās attīstības traucējumi). Visiem bērniem ar autismu ir pasliktinājums sociālajā mijiedarbībā, sociālajā komunikācijā un iztēlē. Tas ir pazīstams, kā traucējumu triāde.

Dažiem bērniem var būt diagnosticēts Aspergera sindroms vai augsti funkcionējošs autisms. Bērniem ar Aspergera sindromu ir mazākas problēmas ar valodu, nekā bērniem ar autismu. Viņi bieži runā raiti, tomēr viņu vārdi dažkārt izklausās formāli vai arī samāksloti. Cilvēkiem ar Aspergera sindromu ne vienmēr ir arī mācīšanās traucējumi, kas tiktu saistīti ar autismu. Bērniem ar Aspergera sindromu intelekts ir vidusmēra vai virs vidusmēra. Daudzi bērni apmeklē vispārīgās izglītības skolas un, ja ir pareizs atbalsts un pamudinājums, var veikt labu progresu un tālāk iegūt augstāko izglītību, kā arī strādāt.

Ir svarīgi saprast, ka katrs bērns ar autismu ir atšķirīgs viens no otra, tādējādi, informāciju, kas tiek sniegta šajā lapā, vajadzētu uztvert kā vispārējo vadlīniju. Neskatoties uz to, pamatproblēmas, kas ietekmē sociālo mijiedarbību, komunikāciju un iztēli, kā arī atkārtoto uzvedību, ir kopējas visiem.

Autisma pazīmes

Bērnam ar autismu var būt plaša spektra daudzveidīga uzvedība. Svarīgi ir pieņemt, ka bērnam būs grūtības attiecībās ar citiem, kā arī grūtības iegūt draugus; grūtības komunikācijā (daži bērni var vispār nerunāt); viņš nevarēs iesaistīties rotaļā, kas prasa iztēli. Citas pazīmes ietver obsesijas (uzmācības), bailes, var izpalikt draudu apzināšanās, rituālistiska spēle un uzvedība, ir nepiemērots acu kontakts, hiperjūtība uz skaņu, gaismu u.c., rotējošiem priekšmetiem, kā arī pastāv roku plivināšana. Lai bērns tiktu diagnosticēts kā autisks, nav nepieciešams izrādīt visas iepriekšminētās pazīmes. Daži bērni, kam nav autisms, var izrādīt kādu no iepriekšminētās uzvedības.

Komunikācija

Dažiem bērniem neattīstās mutvārdu runa, arī sapratne var būt ierobežota. Citi bērni sāk runāt daudz vēlāk, nekā normāli būtu nepieciešams. Dažiem no šiem bērniem veidojas eholālija – vārdu atkārtojums, kam var nebūt nozīmes pašam bērnam, vai arī atkārtot to, ko sakt Jūs. Piemēram, ja bērnam tiek jautāts, vai viņš vēlas dzert, bērns var atkārtot – „vai tu vēlies dzert?” Bērns var arī izmantot šo frāzi „vai tu gribi dzert?” lai paprasītu padzerties.

Bērns var atkārtot vārdu vai frāzes, ko viņš ir dzirdējis pagātnē, t.sk. ietverot frāzes no televīziju programmām. Tiem bērniem, kuru valoda attīstās roku rokā ar eholāliju, var būt lielas grūtības ar gramatiku un vārdu nozīmēm.

Neverbālā komunikācija bērnam arī ir traucēta. Maziem bērniem var būt grūtības saprast tādus vienkāršus žestus, kā galvas mājien un galvas grozīšana. Šādu valodu bērnam ir grūtības izmantot arī pašam. Bērniem šādas vienkāršas prasmes attīstās paaugoties. Pamata noteikumiem ir jābūt skaidriem, kodolīgiem, pastāvīgiem.

Bērnu ar Aspergera sindromu valoda var šķist normāla. Tas var būt maldinoši, jo viņiem ir rinda komplicētu problēmu un nevajadzētu pieņemt, ka runājot viņi saprot, ko paši ir pateikuši. Viņu saruna var būt atkārtotīga un veidota ne tā, kā saruna. Daži bērni atkārtotīgi jautā vienu un to pašu jautājumu, neskatoties uz atbildi vai arī neatlaidīgi var pieprasīt vienu un to pašu atbildi.

Sarunājoties ar bērnu, ir svarīgi izmantot vienkāršu valodu. Vajadzētu runāt lēnām un skaidri. Tā vietā, lai teiktu „Tommī, uzvelc mēteli! Ir laiks doties mājās!”, daudz efektīvāk būtu teikt : „Tommī, mēteli!”. Tādā veidā efektivitāte būtu lielāka. Būtu svarīgi vērsties pie bērna nosaucot viņa vārdu un parādīt uz mēteli. Ar bērniem, kuru sapratne ir labāka, vajadzētu runāt teikumos, tomēr pārlicināties, lai teikumi būtu vienkārši un skaidri, bez pārnestas nozīmes. Vajadzētu uzsvērt atslēgas vārdus, ja ir nepieciešams, mēģiniet tos sakārtot teikuma beigās, piem.: „Ir pienācis laiks padzerties!”.

Cita tehnika, ir izmantot simbolus, attēlus un reālus priekšmetus. Ja Jūs bērnam sakiet, ka ir laiks padzerties, parādiet viņam dzēriena attēlu. Šādas tehnikas palīdzēs mazināt frustrāciju, ko bērns jūt, ja nevar komunicēt verbāli. Pavisam maziem bērniem piemērotāki varētu būt priekšmeti, kurus varētu atbalstīt ar simbolu. Ar bildēm vajadzētu būt uzmanīgiem, jo bērns var pievērst galveno uzmanību bildes fonam, nevis pašai bildei, kā arī uzmanība var būt vairāk pievēsta detaļām. Gadījumos, ja Jūs gribat bērnam piedāvāt dzērienu, piemēram, upeņu sulu, bet Jūsu bildē ir attēlots piens, tad bērns var neatpazīt, ka tas vēl arvien ir dzēriens. Bērns to var uztvert kā kaut ko ļoti atšķirīgu.

Vienmēr vajadzētu pārlicināties par to, ko Jūs sakiet un kā bērns to varētu saprast nepareizā veidā. Viņa sapratne, iespējams, ir literāra, piemēram, ja Jūs sakiet „līst kā ar spaiņiem”, bērns var meklēt spaiņus, kas krīt no debesīm, un par to var būt satraucies. Arī teicienu „izraudāt acis”, bērns var uztvert kā sejas īpatnību, un tas var radīt milzīgu stresu vai pat draudus.

Pastāvīgi pārbaudiet, vai bērns klausās un vai saprot Jūsu teikto. Daudzi bērni neskatās uz Jums vai uz priekšmetu, tomēr visu uztver. Ja domājiet, ka bērns nesaprata, kad teicāt pirmo reizi, nebaidieties atkārtot to, ko jau teicāt. Mazam bērnam ir svarīgi dot daudz ilgāku laiku informācijas apstrādei, nekā Jūs to gaidītu no cita bērna. Ja Jūs dodiet instrukciju, vajadzētu to atkārtot tieši tādā pašā veidā. Ja Jūs atkārtojiet frāzi kaut nedaudz atšķirīgi, bērnam, iespējams, var būt jāapstrādā šo informāciju atkal no sākuma. Tas ir īpaši svarīgi, ja bērns ir grupā. Mazi bērni var nesaprast, ka ir grupas sastāvdaļa, tādējādi Jums vajadzētu viņiem personīgi adresēt informāciju, nosaucot bērna vārdu, vai arī, sākumā runāt ar bērnu individuāli, tad grupā.

Vienmēr vajadzētu adresēt informāciju bērnam, vispirms nosaucot viņa vārdu. Nepieņemot, ka, ja Jūs sakiet bērnam : „Džon” un tad viņš automātiski atbildēs, vai, ja balss ietvers „beidz to darīt”, vai „nāc šurp”, ka viņš izpildīs prasību. Svarīgi ir dot pozitīvu instrukciju, t.i., ko Jūs gribiet, lai bērns dara, nevis to, ko gribiet, lai bērns nedara, piemēram: „Salvi, apsēdies”, nevis „Salvi, beidz skriet”.

Iepazīstināšana ar bērnodārzu

Jebkuram bērnam, iespējams, var būt grūtības ar troksni, gaismu, lielu skaitu bērnu. Īpaši raksturīgi tas var būt bērniem ar autismu, kas var būt hiperjūtīgi pret iepriekš minēto.

Džeims ir trīsgadīgs zēns ar autismu. Viņa iepazīstināšana ar bērnodārzu bija pakāpeniska. Gatavojoties zēna pirmajai bērnodārza apmeklējuma dienai, tika nofotografēts bērnodārzs, kas kartiņu grāmatas veidā tika rādīts zēnam. Bērnodārza darbinieki apciemoja Džeimsu mājās, pēc tam Džeims apmeklēja dārziņu tad, kad tajā nebija citu bērnu, bet bija tikai

darbinieki. Zēns tika iepazīstināts ar darbiniekiem un bērnudārza aktivitātēm. Tālāk Džeimsu iepazīstināja ar citiem bērniem, pakāpeniski tika palielināts laiks, ko viņš pavada bērnudārzā. Vēl arvien tiek izmantota grāmatiņa ar fotogrāfijām, lai viņam pastāstītu par to, ka ir „bērnudārza diena”.

Lai bērns labāk varētu sākt atpazīt darbiniekus un viņu vārdus, būtu svarīgi, lai darbiniekiem būtu piespraude(žetons) ar viņu vārdu. Bērniem, kam nepatīk izmaiņas, var būt noderīgs informatīvais dēlis, kas parādītu, kurš no darbiniekiem strādās konkrētā dienā.

Attēlu dienas režīms un simboli

Attēlu dienas režīms sniedz bērnam struktūras izjūtu par viņa dienu un liek viņiem justies daudz drošākiem. Var tikt izmantoti visdažādākie attēli-fotogrāfijas, zīmējumi, simboli.u.c., atkarībā no bērna sapratnes līmeņa. Tie bērni, kas saprot, var dot priekšroku vārdiem. Ir svarīgi, lai dienas režīms ir saprotams, lai tajā nebūtu neskaidrību, kā arī, lai nebūtu vienlaicīgi pārāk liela informācija. Vizuālos plānus var izmantot arī, lai sadalītu aktivitāti vairākos etapos. Hannah (2001) detalizēti diskutē par to, kā veidot un īstenot labu dienas režīma plānu.

Daži bērni, īpaši tie, kuru runa ir ierobežota vai nav vispār, labi attiecas pret attēlu simboliem. Tas ir līdzīgi dienas režīma attēlojumam. Vienkārši līniju zīmējumi ir vislabākie, jo ir mazāk mulsinoši, nekā fotogrāfijas. Zem priekšmeta vajadzētu uzrakstīt nosaukumu, lai to visi izmantotu vienādā veidā.

Attēlu simboli, kas tika izmantoti Emmai, viņai palīdzēja izmantot tualeti. Tualetes attēls tika novietots blakus tualetei un tika rādīts meitenei katru reizi, kad viņa tur iegāja. Kad meitene sāka saistīt simbolu ar tualeti, viņai tika rādīts identisks simbols spēļu istabā mirkļos, kad darbinieks gatavojās vest meiteni uz tualeti. Vienlaicīgi tika teikts : „Emma, tualete!”. Pēc kāda laika, Emma mirkļos, kad viņai vajadzēja iet uz tualeti, varēja darbiniekiem parādīt piemērotu attēlu.

Tualetes problēmas

Dažiem bērniem tualetes lietošana rada lielas grūtības, īpaši jau tad, ja bērniem ir mācīšanās traucējumi. Jūs variet novērot, ka bērnam, kurš pa dienu ir sauss, bērnudārzā ir nepieciešami pamperi. Daži bērni var izmantot citas vietas, nevis tualeti, lai nokārtotos, nesaprotot, ka konkrētā vieta nav tam domāta. Autisma gadījumā bērnam ir ļoti grūti saprast sociālos noteikumus. Apkārtējiem ir svarīgi saprast, ka viņi nav nepieklājīgi.

Lai novērstu jebkuru tualetes problēmu, ir svarīgi vienlaicīgi veikt vienu etapu. Vajadzētu mēģināt sekmēt rutīnu, piemēram, piedāvāt bērnam iet uz tualeti vai podiņu apmēram 20 minūtes pēc katras maltītes. Jūs variet pavērot neverbālos signālus, kas norāda, ka bērns grib uz tualeti. Vecākiem to vajadzētu ieteikt. Vajadzētu aizvest bērnu uz tualeti un pārliecināt viņu apsēties uz tualetes poda vai arī uz mazā podiņa. Sākumā mēģiniet nosēdināt bērnu uz īsu mirkli, piemēram, piecas minūtes, tad ļaut piecelties. Ja bērns nenokārtojas, ļaujiet bērnam noiet no podiņa, bet pēc mirkļa, īpaši, ja bērns dod signālu, ka ir gatavs nokārtoties pamperī vai arī biksēs, atgrieziet bērnu pie tualetes poda vai podiņa.

Ir svarīgi komentēt, kad bērns iet uz tualeti, nosaucot vienkārši atslēgas vārdu – „pačurāt”, „pakakāt”. Kad bērns ir nokārtojies, arī tad komentēt „pačurāji”, „pakakāji”, „biksēs slapjas” u.c. Tas dos noderīgu informāciju tam, lai saprastu, vai iešanai uz tualeti ir vajadzīgi lielāki/īsāki intervāli un vai bērns pačurā/pakakā apmēram vienā un tajā pašā laikā katru dienu. Apmeklējumu laiks tad varētu būt saskaņotāki regulējams. Bērnam, kam nepatīk izmantot podiņu/ tualeti, varētu būt noderīgi iedot mīļāko grāmatu/mantu, ko aplūkot, kamēr mēģiniet viņu vienkārši nosēdināt uz podiņa. Bērnam, kurš aiztur urināciju, varētu būt vērtīgi ļaut dienas laikā dzert vismīļāko dzērienu. Atalgojumam par tualetes lietošanu vajadzētu būt tūlītējam, lai bērns attiektos pret apbalvojumu ar korektu darbību. Trenējoties tualetes paradumus, varētu būt

piemērots laiks padomāt par apbalvojumu. Par apbalvojumu var izvēlēties gan uzslavu, gan ļaut nodarboties ar mīļāko nodarbi, gan tā var būt cita balva.

Ēšanas problēmas

Bērniem, kas apmeklē bērnudārzu, īpaši grūts dienas periods var būt pusdienas. Daži bērni ir ļoti jūtīgi pret atsevišķām struktūrām un aromātiem, garšām, kā arī var baidīties mēģināt jaunus ēdienus. Daudzi bērni ir pārlietu aktīvi un viņiem ir grūti sēdēt pie galda un ēst. Tomēr ir svarīgi mēģināt veikt uzlabojumus solīti pa solīti, kā arī paslavēt bērnu progresa gadījumos. Bērni var ēšanu uztvert kā grupas nomācošu sastāvdaļu. Sēdēt pie sava galda un pakāpeniski iepazīstināt ar citiem bērniem varētu būt palīdzīgi.

Pusdienu laikam vajadzētu būt pastāvīgam ar konkrētu rutīnu. Iespējams, ka noderīgi būtu personīgā galda salvete, lai bērns zinātu, ka ir laiks apsēties un ēst. Pamudiniet bērnu ēst tikai tad, kad bērns ir apsēdies. Atgrieziet bērnu atpakaļ savā vietā kaut uz dažām minūtēm, lai ēstu. Esiet ļoti konkrēts par to, pie kā strādājat, piemēram, piedāvāt vismīļākos ēdienus, lai bērnam būtu vēlme apsēties un ēst.

Pakāpeniski palieliniet ēdiena apjomu. Sākumā, pirmajās mēģinājumu reizēs, piedāvājiet tikai tos ēdienus, ko bērns pazīst un kas bērnam garšo. Tad pa vienam pievienojiet jaunu mazu ēdienu, kas atrodas pa vidu mīļākajam ēdienam, piemēram, kartupelī mundierī ielikt vienu zirni, tad pamazām piepildīt kartupeli ar citām vienībām. Ja bērns izrāda interesi par citiem ēdieniem jebkurā nozīmē, mēģiniet jaunus ēdienus, izņemot gadījumus, ja bērnam ir īpaša diēta. Paslavējiet bērnu, ja ēdiens ir norīts, bet ne pirms tam. Ja bērns atstāj ēdienu uz sava šķīvja, vienkārši noņemt viņa šķīvi bez komentāriem. Nevajag taisīt lielu kņadu par to, kas ir atstāts uz šķīvja. Ja bērns sākumā dakšas vai karotes vietā izmanto pirkstus, labāk būtu to akceptēt, ja tikai vēlaties, lai bērns ir paēdis. Vienlaicīgi vajadzētu mācīt tikai vienu prasmi.

Obsesijas

Daudziem bērniem ir sastopama viena vai vairākas obsesijas (uzmācības), piemēram lokomotīve Tomass vai dinozauri. Bērns var atkārtoti runāt par priekšmetu. Ir svarīgi, lai Jums būtu noteikumi, piemēram, ka uz dārziņu drīkst nest tikai vienu lokomotīvi (varbūt nevienu, ja ir noteikums nenest uz dārziņu mantas) un par Tomasu var runāt tikai noteiktā laikā. Vizuālais dienas plāns varētu būt labi izmantojams, lai to īstenotu dzīvē. Tomēr, bērna specifiskās intereses varētu būt izmantojamas kā instruments. Lokomotīve Tomass un citi vilcieni var tikt izmantoti, lai mācītu ciparus un krāsas.

Dusmu lēkmes

Dažiem bērniem ir dusmu lēkmes, jo viņi nevar komunicēt, ko vēlas, vai arī izpaust savas emocijas vienā vai citā veidā. Grūtības var radīt tas, ka bērns nesaprot, kas viņam tiek teikts. Izmantojot attēlu kartiņas, var palīdzēt bērnam tikt galā ar atsevišķām grūtībām. Ir īpaši svarīgi, lai Jūsu valoda būtu skaidra un konkrēta, liekot uzsvarus uz svarīgākajiem vārdiem.

Tomēr, nepieņemiet, ka tā ir tikai komunikācijas problēma. Mēģiniet ievākt pēc iespējas vairāk informācijas no vecākiem, piem. vai bērns gulēja labi, vai paēda brokastis, vai nav slim, nobijies u.c. Ja bērnam bieži parādās dusmu lēkmes, būtu svarīgi paanalizēt, kas notika konkrētā laikā, dienā, kas notika tieši pirms incidenta, incidenta laikā, kā bērns nomierinājās. Paraugu varētu analizēt, lai identificētu iekarsumu. Ja bērns nerunā verbāli, būtu palīdzīgi mācīt bērnam iniciatīvi norādīt, vai ņemt vecāku roku, lai norādītu to, ko viņš grib. Tas mazinās frustrāciju, ja netiks apmierinātas bērna vēlmes.

Aktivitāšu izvēle

Brīvajā laikā bērnam var būt ļoti grūti izvēlēties, ko darīt. Viņš var stāvēt uz taisnstūra un iesaistīties tādā pašstimulācijas nodarbē, kā savu pirkstu virpināšana. Lēnām piedāvāriet izvēles, kas bērnam būtu piemērojamas - sākotnēji piedāvāriet viņam mīļāko nodarbi kopā ar kādu, kas viņam nepatīk. Pakāpeniski piedāvāriet 2 vēlamas aktivitātes. Alternatīvi, viņš var vienmēr izvēlēties vienu un to pašu darbību, piemēram, spēlēties ar rotaļu vilcienu. Šajā mirklī varētu izmantot dienas režīma plānu, dodot alternatīvu rotaļai ar vilcienu- kādu citu nodarbi.

Mācību programmas

Tāpat kā ar visiem bērniem, arī bērniem ar autismu tiek prasīts sekot izglītības pakāpēm no 3 gadu vecumam. Tā ka bērniem ar autismu ir atšķirības smadzenēs, viņiem var būt grūtības mācīties tās prasmes, ko citi bērni apgūst dabiskā procesā. Ir svarīgi, ka mazam bērnam ir nepieciešamība attīstīt „mācīties mācīties” prasmes, lai varētu sekot programmai – kādu laiku sēdēt, skatīties, klausīties, būt uzmanīgam, koncentrēties, priecāties, apgūt vienkāršas pašpalīdzības prasmes, t.sk.tualetes apmeklēšana, ģērbšanās u.c. Var būt nepieciešama liela prakse.

Cumine, Leach un Stevenson (2000) sniedza pamatprincipus tam, kā varētu programmu adaptēt, lai tiktu ievērotas bērnu ar autismu vajadzības. Viņi uzsver bērna īpašās vajadzības un vērš uzmanību mācīšanas nozīmei, minot reālus piemērus.

Personīgā, sociālā un emocionālā attīstība – tas, ko bērns mācās bērnībā, ir izšķirošs viņa sociālās kompetences attīstībai. Specifiskas sociālās mijiedarbības prasmes var tikt mācītas, izmantojot reālas sociālas situācijas.

Komunikācija, valoda un rakstītprasme- līdzīgi -bērnam var būt lielas grūtības saprast verbālo un neverbālo komunikāciju. Par to vajadzētu atcerēties.

Matemātisko iemaņu attīstība- tas varētu būt stiprais lauciņš. Tomēr, vajadzētu sekmēt, lai matemātiskā pieredze varētu būt bērnam nozīmīga.

Zināšanas un pasaules izpratne-bērns var nebūt dabiski zinātkārs un lai viņš tāds būtu, to vajadzētu sekmēt. Tomēr, viņam var būt ekstrēma ziņkārtība par atsevišķām lietām. Vajadzētu sniegt palīdzību, lai bērns labāk saprastu pagātnes, tagadnes un nākotnes notikumus.

Fiziskā attīstība- esiet piesardzīgi ar tiem bērniem, kuru veiklums pārsniedz viņu baiļu izjūtu. Bērnam ir svarīgi, lai būtu skaidri saprotami noteikumi, ko viņš saprot un ievēro.

Radošā attīstība- palīdziet bērnam pārdomāt iepriekšējo pieredzi un mācīties, palīdziet viņiem veikt sasaisti starp iepriekš mācīto un to, kas tiek mācīts tagadnē.

Rotaļa

Rotaļa var būt īpaši sarežģīta. Pētījumi parāda, ka maziem bērniem ar autismu sensori motorās rotaļāšanās (arī objektu likšana mutē) dominē salīdzinot verbāli mentālo vecumu, kas tiek deklarēts bērniem bez autisma. Viņi var izmantot objektus nemaināmā veidā, piemēram, griežot

mašīnai riteņus, nevis spēlējot ātrumsaciņkstes. Viņi var dot priekšroku spēlēties vienatnē, nevis kopā ar citiem bērniem. Bērni, īpaši tie, kuriem ir Aspergera sindroms, dažkārt vēlas spēlēties ar citiem bērniem, bet nezina, kā to darīt. Pieaugušā palīdzība varētu ļoti palīdzēt šiem bērniem. Arī interaktīvās rotaļas, piemēram, rotaļas ar dziedāšanu var būt ļoti populāras. Sheratt un Peter(2002) sniedz plaša spektra praktiskas stratēģijas, lai varētu mācīties rotaļāties, atkarībā no bērna funkciju pakāpes. Dažas no tām var tikt izmantotas viens pret vienu, citas, savukārt, iesaistot citus bērnus. Arī Moor (2002) piedāvā bagātīgus padomus, piedāvājot rotaļu idejas.

Rotaļas ar iztēli (dakteros) ir sastopamas reti. Bieži, ja tās tomēr ir, faktiski tiek vēlreiz un vēlreiz atkārtots tas, kas tika redzēts televīzijā.

Daudziem maziem bērniem ar autismu ir nabadzīgas pašnodarbināšanas prasmes, pietrūkst iztēle, lai pa īstam mēģinātu pārbaudīt un eksperimentēt ar mantām. Sakarā ar viņu nelokāmo izturēšanos, viņi var negribēt mēģināt jaunas mantas/jaunu pieredzi. Mācot bērnam viens pret vienu to, kā izmantot darbojošos mantu, tas nenozīmēs, ka bērns iemācīsies kā spēlēties, bet ar rutīnas palīdzību, viņi var iemācīties nodarbināt sevi konstruktīvākā un piemērotākā veidā. Pakāpeniski bērna mantas var sistemātiski paplašināt, palielinot bērna spēju izdarīt izvēles. Jo vairāk bērns iepazīs mantas, jo iespējamāk, viņš tās izmantos.

Idejas mantām un brīvajam laikam

Tāpat kā ar visiem bērniem, arī bērniem ar autismu var būt plašs spektrs lietu, kas patīk un kas nepatīk. Shields (1999) izveidoja mantu sarakstu, kas tika demonstrēts kā populārs maziem bērniem ar autismu. Viņi ietver mantas, kas ir vizuāli interesantas (burbuļi, formu un krāsu sašķirošanas mantas, atjautības uzdevumi, Džaks kastē, lego, video, īpaši par lokomotīvi Tomasu un Tank lokomotīvi, Pingu un Disneju), grāmatas (īpaši ar lodziņiem vai taustāmām vienībām), puzzles grāmatas, vārdu grāmatas, fizisko aktivitāšu mantas, piemēram, slīdkalniņš, tramplīns, lecošs zirgs, mantas, kas kustas uz priekšu, futbols, spēles, ko var spēlēt ar citiem cilvēkiem, t.sk. kasetes ar dziesmām un rotaļām ar dejošanu, attēlu loto, spiedpogas, Connect 4, čūskas un kāpnes, ludo, šahs, datorprogrammas, vilcienu simboli (Tomass, Pingu, Disnejs), programmas vārdu paplašināšanai, datorprogrammas.

Veselība un drošība

Izskatās, ka daži bērni nereaģē uz sāpēm. Viņi var neraudāt, kad tiek ievainoti, kā arī izrāda mazu vai vispār neizrāda briesmu apzināšanos. Bērnus vajadzētu uzmanīgi pieskatīt, kad viņi spēlējas rotaļu laukumā ar spēļu aprīkojumiem.

Viņi var neapzināties arī par citu bērnu drošību, grūžot tos malā. Tas nav, lai otru bērnu apzināti ievainotu, lielākoties viņi neapzinās, ka otrs bērns var tikt ievainot vai var kļūt dusmīgs, ja tiek pagrūsts malā.

Treniņš

Ja ir iespējams, mēģiniet nodrošināt darbinieku apmācību. Dienas kursu sarakstu Jūs variet saņemt, kontaktējot ar NAS Taktikas un Informācijas nodaļu pa telefonu 02079033599. Lai nodrošinātu kursu pieejamību un konsultācijas Jūsu vietā, kontaktējieties ar NAS Mācību nodaļu pa tel.:0115 911 3363.

Svarīgi punkti

- Visiem darbiniekiem vajadzētu zināt noteikumus un to, ko varētu sagaidīt no bērna, kā arī to, ka visu vajadzētu pastāvīgi izmantot praksē
- Valodai vajadzētu būt skaidrai un vienkāršai. Izvairīties no nenoteiktības un divdomībām
- Izmantojiet apbalvojumus, nevis sodu, īpaši -specifiskas intereses

- Dalieties informācijā/pieredzē ar primāro aprūpētāju
- Apzinieties, kas varētu bērnu apbēdināt

Tālākai lasīšanai:

Christine Deudney un Lynda Tucker

Ja kāds no rakstiem ir atzīmēts, kā pieejams no NAS Publications, tad sazinieties ar:

Central Books Ltd

99 Wallis Road

London E95LN

Tel:+44(0)845 458 9911

Fax:+44 (0)845 458 9912

E- pasts: nas@centralbooks.com

Informācijas Centrs: Tel: 0845 070 4004.

NAS Informācijas centrs izdod informatīvās lapas par plaša spektra jautājumiem un pēc individuāla pieprasījuma var piedāvāt pasūtītājiem atsauksmju sarakstu. Atsauces tiek iegūtas no mūsu datu bāzes, kas ietver vairāk, nekā 13000 grāmatas un publikācijas autisma jomā. Šis pakalpojums ir īpaši nozīmīgs cilvēkiem, kas veic padziļinātus pētījumus kādā specifiskā jomā.

Autisma Palīdzības līnija: 0845 070 4004